

December 2025, Jaargang 6, nr. 9

Wandelen kan altijd, zeker ook in de winter!

Beste leden, donateurs en overige lezers

2025 is bijna ten einde en ons jubileumjaar is daarmee achter de rug; verderop in deze nieuwsbrief een korte terugblik.

We gaan nu als 76-jarige vrolijk verder met ons 77^e "levensjaar". De eerste activiteiten zijn al weer gepland, te beginnen op 2 januari met een microscopiemiddag in Marum. Op de website staat alweer van alles en er zit nog veel meer in de pen bij alle werkgroepen.

Op 24 februari houden we in Grootegast de Algemene Ledenvergadering, waarbij we verslag doen van 2025 en vooruitblikken naar 2026. De uitnodiging plus agenda en vergaderstukkenstukken ontvang je uiterlijk twee weken vooraf, maar zet de datum alvast in je agenda.

Wat we ook bij de ALV zullen bespreken is het plan om veel nauwer te gaan samenwerken met NDCE zodat we elkaar versterken in ons werk voor de natuur in het Westerkwartier. We zien daar veel mogelijkheden voor.

Als voorzitter wil ik al onze vrijwilligers bedanken voor de inzet in het afgelopen jaar!

Zonder jullie is er geen IVN Westerkwartier e.o. Ik hoop, dat jullie ook in 2026 weer een stuk(je) van je vrije tijd willen geven voor de natuur.

En: nieuwe vrijwilligers zijn natuurlijk altijd welkom!

Rest mij om iedereen fijne en rustige feestdagen te wensen en een mooie start van het nieuwe jaar.

Namens redactie en bestuur,
Ad van Alphen, voorzitter

Vogel van de maand

Gedurende het herfst- en winterseizoen presenteert de Vogelwerkgroep steeds één van de door haar in de voorafgaande periode aangetroffen vogels onder de titel 'Vogel van de maand'.

Vorige keer was dat de Zwartkop, nu is het de **Baardman**.

De **Baardman**, meestal het **Baardmannetje** (*Panurus biarmicus*) genaamd, is een zangvogel uit de familie van de Panuridae; een familie met maar één soort. Hij leeft in de rietlanden. De Baardman ziet er niet alleen bijzonder uit....maar heeft een aantal bijzondere eigenschappen

Drinken

Sommige vogels hebben meer water nodig dan andere.

Voor al zaadeters hebben water nodig want zaden zijn meestal droog.

Als het om zuinigheid met water gaat kan geen vogel tippen aan de Baardman.

Voor al 's winters eet de Baardman zaden en men zou verwachten dat hij relatief veel water nodig heeft.

De Baardman heeft echter een belangrijke eigenschap die geen enkele andere vogel heeft: hij kan de vetten in de zaden metaboliseren, zodat hij er water aan onttrekt en hoeft dus niet veel te drinken.

Kamelen voeren dezelfde fysiologische truc uit.

Dieet

Om en nabij deze tijd van het jaar ondergaan deze vogeltjes een bijzondere verandering. In de winter eten ze voornamelijk de zaadjes uit de rietpluimen en past hun maag zich aan om deze te kunnen verteren. De spieren er omheen worden dikker en de binnenbekleding in hun maag verhardt zich op twee plaatsen tot stevige platen. In deze tijd eten ze ook regelmatig steentjes. Door de zaadjes met hun versterkte spieren samen met deze steentjes tussen hun verharde maagplaten te schuren, vermalen ze de zaden en lukt het hen om deze te verteren. Als ze dan in het voorjaar overstappen op een zachter dieet, verandert hun maag zich weer terug.

Waar kun je ze zien?

De verreweg omvangrijkste populatie, in de Oostvaardersplassen, huisvest jaarlijks een kwart tot de helft van de Nederlandse broedvogels.

Dichterbij kun je ze zien in de Onlanden en in het NP Lauwersmeer.

Tekst en foto's Bonno Perdok

De terugkeer van de heg. Plant mee!

In de oktobernieuwsbrief schreven we over struiken als ruggengraat voor biodiversiteit en in die van november over vogelvriendelijke struiken. Het is nu december, het begin van het plantseizoen. Terwijl veel mensen binnenblijven, is er ook een groep die met schop en plantgoed het veld in trekt om heggen aan te planten. Want heggen zijn goed voor natuur, bodem en klimaat.

Vóór de jaren vijftig waren heggen een alledaagse aanblik in Nederland, vaak gebruikt als afrastering. Door intensivering van de landbouw en de komst van prikkeldraad zijn veel heggen verdwenen. En dat is een groot verlies. Heggen die bestaan uit verschillende inheemse, bloeiende planten, zijn namelijk een belangrijke schuilplaats en voedselbron voor insecten, vogels en andere dieren. Brengen we de heggen terug, dan helpen we daarmee de biodiversiteit te herstellen.

Natuurlijke verbindingen herstellen

Omdat het niet alleen in Nederland, maar in veel Europese landen erg slecht is gesteld met de biodiversiteit, hebben Europese lidstaten afgesproken dat tien procent van het buitengebied in 2030 moet bestaan uit "natuurlijke verbindingen". In Nederland zijn deze afspraken vastgelegd in het 'Aanvalsplan Landschap' van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.

Niet elk landschapstype leent zich voor heggen. Op zandlandschappen zoals in Brabant is de heg heel geschikt, maar in het laagveenlandschap zijn elzensingels langs slootkanten passender. Daarnaast speelt de lokale cultuur een rol: boeren in de Maasheggen zijn gewend aan heggen in het landschap, maar op andere plaatsen is dat niet gebruikelijk. Soms zijn schaduw van de heg en de ruimte die het inneemt redenen voor agrariërs om geen heggen aan te planten.

Stichting Hoopheggen plant van half november tot maart samen met boeren en andere landeigenaren zoveel mogelijk heggen.

Alle heggen die de Stichting aanplant worden vier jaar gemonitord door ecologen en dan blijkt dat een vierjarige heg al 371 soorten aantrekt!

In het plantseizoen van 2025/2026 heeft Hoopheggen al vijftig plantdagen ingepland. "We hebben vrijwilligers nodig om

heggen te planten," zegt initiatiefneemster Schinkelshoek. "Het zou heel fijn zijn als we op al die ochtenden hulp krijgen." Wie zin heeft in een actieve ochtend in de buitenlucht kan kijken in de agenda om heggen te helpen planten. Er zijn activiteiten door heel Nederland, zie de [agenda](#). Op 17 januari zijn ze dichtbij, van 9.00-13.00 wordt er geplant bij een bevlogen boer in Zuidhorn. Doe je ook mee ??

Meer informatie over zowel de waarde van heggen als over Stg. Hoopheggen vindt u onder [heg-goed](#)

Beleid inzake ongewenst gedrag

Natuurlijk hopen we het niet, maar waar samengewerkt wordt kan men elkaar misverstaan of erger.

Ook binnen onze IVN-afdeling kan sprake zijn van ongewenst gedrag of integriteitsschending, of een vermoeden daarvan. Wij hanteren daarin het beleid zoals IVN Natuureducatie dat hanteert en heeft verwoordt in de notitie "In veilige handen". Alles daarover vindt u onder: [In Veilige Handen](#)

Tot op heden ontbrak in de keten van afhandeling bij dergelijke klachten nog een zgn. vertrouwenscontactpersoon. In afwachting van aanvullend landelijk beleid hebben wij deze functie nog open gelaten. Recent is het landelijk beleid hierop iets aangepast waardoor een vertrouwenscontactpersoon niet meer per se noodzakelijk is.

Indien een melder het te lastig vindt om een klacht, of een vermoeden, direct met de betrokkene of met een bestuurslid te bespreken, dan bestaat vanaf nu de mogelijkheid in gesprek te gaan met een externe contactpersoon, mw. M. Berendsen.

Mw. Berendsen is als arbeids- en organisatiedeskundige verbonden aan Arbo Content.

Ze is bereikbaar onder tel.nr. 050-5293406 of 050-5293400.

Een melding per e-mail via het meldpunt meldpunt@ivn.nl is eveneens mogelijk.

Deze aanvulling op het al bestaande beleid is al verwerkt in de eerder genoemde pagina op onze website.

Biodiversiteit op de Lindenberg

Een van de vakken op RSG De Lindenberg in Leek is Onderzoek & Ontwerp (O&O). Leerlingen gaan daar aan de gang met een opdracht. Dat moet dan in een paar maanden leiden tot een ontwerp (maquette) of een onderzoeksrapport via een projectmatige aanpak. Het leert de leerlingen om op deze gestructureerde manier te werken.

O&O (Technasium) is ook een keuzevak voor het eindexamen HAVO of VWO. Dan zijn het heel stevige opdrachten die op het niveau van eerstejaars HBO of universiteit moeten liggen.

Maar het begint al in de brugklas. De huidige brugklassen HAVO/VWO/Gymnasium hadden dit jaar de opdracht om een ontwerp voor een "biodiversiteitstoren" te maken. Opdrachtgever is Johnson & Johnson uit Groningen. Als IVN Westerkwartier e.o. zijn we gevraagd om de leerlingen iets bij te brengen over biodiversiteit. Dat hebben Herman dM, Garnt en Ad gedaan middels excursies in Tolbert. We hebben ze laten zien wat biodiversiteit behelst, hoe veelomvattend het begrip is, hoe je de mate van biodiversiteit kunt beïnvloeden en waar ze op moeten letten bij hun ontwerp.

Vijf brugklassen, 120 leerlingen verdeeld over vijf excursies.

In 28 kleine groepjes zijn ze fanatiek aan het werk gegaan en na 3 maanden konden de 28 resultaten gepresenteerd worden: onderzoekposter (wat is biodiversiteit), programma van eisen, plan van aanpak, mindmap, PowerPoint en natuurlijk de maquette (zie de foto's).

Als IVN-ers mochten we bij de presentaties zijn en dat was leuk! Vooral ook mooi om te zien dat ze echt iets opgestoken hebben van wat we ze hadden verteld en laten zien over biodiversiteit; en dat het veel meer omvat dan enkel een bijenhotel. Er was ook plek voor vogels, egels, groen, water en zelfs een glijbaan.

Kortom: we hebben jeugd bereikt en mogelijk iets bij ze losgemaakt over de natuur. Het smaakt naar meer. We moeten ook maar eens nadenken over een eigen IVN-opdracht. Ideeën?

2025: IVN Westerkwartier e.o. vierde feest

Al in 2024 ging een enthousiaste werkgroep aan de gang met het bedenken van allerlei plannen voor het jubileumjaar.

Op 29 januari 2025 zijn die ideeën besproken en uitgewerkt tijdens een vrijwilligersavond. Niet alle plannen gingen door, maar een korte terugblik op wat we wel gerealiseerd hebben aan speciale jubileumactiviteiten vindt je hieronder.

- Het initiatief om regelmatig natuur-activiteiten voor ouderen in verzorgingshuis De Hoorn in Marum te houden was een succes. We gaan daar in 2026 mee door; zelfs ook in andere huizen.
- Aandacht voor het voortgezet onderwijs: vierdeklassers en brugklassers van RSG De Lindenberg in Leek hebben we via een project kennis van biodiversiteit bijgebracht (zie elders in deze nieuwsbrief). Ook hier: we gaan daar mee door, mogelijk ook op andere scholen.
- Met "IVN komt naar je toe" in Saaksum hebben we een stap gezet om meer activiteiten in en rond de kleine dorpen te organiseren.
- Het prachtige jubileumblad gaf een mooi zicht op de verschillende landschappen in het Westerkwartier. Het oogstte heel veel waardering van binnen en buiten onze vereniging.
- De werkgroep Natuurfotografie maakte een expositie van eigen werk: prachtige natuurfoto's, die het waard zijn om vaker in het openbaar te laten zien (reizende tentoonstelling?).
- De dinsdag-wandeldgroep hield eens per maand een gegidste jubileumwandeling met bijzondere aandacht voor het gebied waar gewandeld werd.
- Er was de meerdaagse cursus "Natuur op je bord" met een groep enthousiaste deelnemers. Een vraag om een herhaling ligt er al.
- Voor leden waren er de voorstellingen van de prachtige film "Onder het Maaiveld".
- En natuurlijk hadden we het mooie feest op 27 september! Een reactie: "we zouden vaker activiteiten speciaal voor leden moeten organiseren".

En dat allemaal naast ons "gewone" (grote!) aanbod en naast de extra (gesubsidieerde) activiteiten in het kader van 500 jaar Landgoed Nienoord.

In het jubileumjaar 2025 zijn er -naast de 100 wekelijkse wandelingen op dinsdag en donderdag- op ongeveer 70 dagen activiteiten geweest. In het komende jaarverslag 2025 vind je daar meer over.

Kortom: 2025 was een feestelijk jaar maar het heeft ook best

veel gevergd van de organisatiekracht, de kennis en de inzet van onze vrijwilligers. We mogen trots zijn op onze enthousiaste club!

letje van Nie (column)

De winter is begonnen. Tot nu toe nog nauwelijks sneeuw gezien. Wel wat ijs in de ochtend en een beetje rijp. Er zijn vinken gearriveerd die hier de winter komen doorbrengen; ook wat merels en een roodborstje. Hij gedraagt zich heel dominant: dit is mijn terrein en dat zal iedereen weten ook! Er zijn ook nog wat spreeuwen achtergebleven die zich tegoed doen aan de opgehangen vetblokken. De egel was bezig zijn huis vol blad te stouwen. Het was te zien op de infraroodcamera. Ook het egelwintervoer smaakte goed. Waarschijnlijk is ie nu in diepe rust. Onder de grond gaat het drukke leven gewoon door. De wormen trekken kleine blaadjes de grond in en zetten ze om in vruchtbare grond. Als je goed kijkt, zie je soms een blaadje dubbelgevouwen uit het gazon steken! Op de velden zijn vaak reeën te zien in hun donkere wintervacht. Soms nog wat kieviten, maar de meeste zijn al vertrokken.

Sommige struiken hebben al knoppen gevormd om in het voorjaar meteen te gaan bloeien. Andere doen het wat kalmer aan. Als tuinier kun je ook rust nemen en plannen maken voor het nieuwe jaar!

Fijne feestdagen allemaal en tot volgend jaar!
letje van Nie

Activiteitenoverzicht

Als laatste ook in deze Nieuwsbrief kort aandacht voor onze activiteiten in de komende periode. Wekelijks zijn er wandelingen op dinsdag- en woensdagochtend van 9.30 - ca. 11.30 uur.

30 dec.	Eindejaarsplantenjacht & -wandeling	- Nienoord	13.30 uur
2 jan.	Microscopiemiddag in bieb. Marum	- Marum	14.00 - 16.30 uur
18 jan.	Winterwandeling Nienoord	- Leek	13.30 uur
30 jan. / 1 feb.	Nationale Tuinvogeltelling	- Landelijk (met soms lokaal accent)	
13 / 15 feb.	Landelijke mollentelling	- Landelijk	
24 feb.	Algemene ledenvergadering	- Grootegast	
Febr. - mrt.	In voorbereiding - Vogelcursus		

De meeste werkgroepen zijn nu nog druk in de weer om hun jaarprogramma, of een deel daarvan, uit te werken.

De meest actuele informatie over onze activiteiten kunt u altijd uitgebreid terugvinden op onze website. Zie hiervoor: [Activiteiten IVN Westerkwartier e.o.](#) en [Nieuws](#)

We wuiven u het jaar uit en zien u graag in 2026 weer gezond en wel terug.

Redactie en foto's, tenzij anders vermeld, Herman de Meijer

[Zie hier voor eerdere Nieuwsbrieven.](#)

Facebook

Website

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}. • Als u geen nieuwsbrief meer wilt ontvangen, kunt u zich [hier afmelden](#). • U kunt ook uw [gegevens inzien en wijzigen](#). • Voor een goede ontvangst voegt u ivnwesterkwartiereo@gmail.com toe aan uw adresboek.

